

ZGOMOTUL, FURIA ȘI PARADOXUL

POVESTE DIN GRĂDINA ZOOLOGICĂ de Edward Albee • Traducerea: Vera Cîmpeanu • Teatrul de Stat din Sibiu, secția română • Data premierei: 21 martie 1991
• Regia: George Marinescu • Scenografia: Ștefania Cenean • Distribuția: Constantin Chiriac (Peter, Jerry), Mihai Bica (Jerry, Peter).

TEATRUL DE STAT SIBIU

Paradoxal exercițiu de virtuozitate, debutul, datat 1958, al lui Albee cu această *Zoo Story* reușește încă să prezinte spectatorului fațete incitant de contradictorii.

Dacă e să ne gândim la back ground, la sursele conflictului său, putem descoperi aici, cu destulă îndreptățire, un ecou al dramaturgiei "tinerilor furioși" englezi, cu vehemența și violența sa traducând prin expresia agresivă o patetică nevoie de autenticitate, de comunicare și de căldură omenească. Dar tot atât de adevărat este și faptul că, aici, țipătul visceral e nuanțat de un excelent umor negru de sorginte livrescă. Punerea în pagină a faptului divers ce furnizează pretextul demonstrației dramatice a lui Albee, răsturnarea de situații și sensuri aparente prin care victima devine agresor, dă la iveală o tehnică matură și constituie o construcție în mod particular "elaborată", sugerând descendența din paradoxul estet al unor de Quincey, Wilde, sau, poate, Alfred Hitchcock.

Faptul a constituit o noutate destul de șocantă la vremea sa încît un exeget să vadă în acest text pe care un viitor mare dramaturg își "facea mîna" un simbol de anvergură. Descoperim astfel, cu surprindere, în cuprînsul excelentului caiet-program al spectacolului sibian alcătuit de poetul Mircea Ivănescu și scenografa Ștefania Cenean, un citat dintr-o istorie a literaturii americane conform căreia faptele *Povestii din grădina zoologică* ar configura un simbol cristic. Desigur, în povestea despre un boem excentric și pitoresc care îl provoacă pe un mic burghez oarecare întîlnit la cafenea, aducîndu-l într-o asemenea stare de pierdere a autocontrolului încît acesta din urmă să îlucidă, se poate vedea, la rigoare, mai mult decît un simplu fapt divers convertit într-un exercițiu conflictual; se poate vedea chiar și o

aluzie la "antisocialul" Isus care i-a determinat pe "burghezii" iudei să obțină crucificarea sa din motive de tulburare a ordinii publice. Întrebarea este, însă, dacă simbolul funcționează, dacă spectatorul contemporan îl receptează ca pe un simbol, ca pe **acest** simbol, dacă el își transcende condiția livrescă și, în ultimă instanță, mecanică, devenind comunicabil cu **această** aură conotativă. Sau dacă piesa reușește să convingă că autenticitatea programatică, ostentativă, a personajului reprezintă o soluție existențială demnă de a fi propovăduită și mai viabilă decît inautenticitatea micului burghez care devine, din victimă, călău. Sau, mai curînd, din obiect de studiu, subiect - prin intermediul a ceea ce, în psihanaliză, se numește "agresiune împotriva analistului". În ce mă privește, aș înclina să consider că cele ce se întîmplă aici configurează imaginea unui incident, nu a unui eveniment de atare proporții.

Lăsînd deoparte aceste considerații de principiu, e de reamintit, în orice caz, că Jerry, zgomotosul și insuportabilul personaj al lui Albee, are truculența și ironia lui Jimmy Porter, și că, de altfel, ambii ocărăsc aproximativ la fel ca regele Lear. Îndrăznesc să observ că "aerul de familie" este frapant, iar asta, pe undeva, cum se spune, înseamnă tradiție și specific. Și că o boare de lirism adie pe deasupra violenței întîmplărilor - pamfletul fiind, și el, o specie a genului liric.

Judecînd după faptul că cei doi interpreți ai spectacolului sibian se află în posturi interșanjabile, schimbînd rolurile de la o reprezentație la alta, se poate corchide că regizorul George Marinescu a optat pentru o decodare mai degrabă laică, exploataînd valențele de virtuozitate paradoxală ale textului. Conceput ca o reprezentație de cabaret, spectacolul său are loc într-o mică sală a restaurantului "Împăratul Romanilor", printre mesele

spectatorilor- consumatori. (Mă întreb dacă nu cumva ar trebui să pun această afirmație la timpul trecut, căci, după ultima scumpire a vieții, prețul menu-ului, implicit al biletilui, a devenit cvasiprohibitiv.)

Sub aspect expresiv - ca să rămînem, cum se spunea odată, în sfere mai senine - noutatea este incitantă și primită cu interes. În decorul pre-existent, căruia i s-a mai adăugat doar o cabină telefonică, în acordurile unor blues-uri comentînd cu destul bun-gust acțiunea, se desfășoară un spectacol cu alură de happening, care reușește să intrige și apoi să implice asistența.

În rolul lui Peter, micul burghez așezat, Constantin Chiriac realizează o apariție demnă de reținut, într-o postură, s-ar zice, inedită pentru registrul său interpretativ, aceea a unui respectabil pater familias educat, timorat, refulat, pe care o realizează cu umor, atîta cît trebuie și atunci cînd trebuie.

Mihai Bica este prezența "gălăgioasă" a conflictului. Afla "sub presiune" de la un capăt la celălalt al poveștii, el trece pe neobservate, însă cu atît mai convingător, de la ipostaza de bețiv agasant, de scandalagiu de cîrciumă, la aceea de instanță morală îndreptățită să pună întrebările pe care filistinul său interlocutor nu îndrăznește să și le formuleze.

Spectacolul are ritm și tensiune ascendentă. Cei doi interpreți dau un recital bine stăpînit și gradat, de o calitate expresivă deloc negliabilă, ce reușește să răspundă afirmativ întrebării apriorice privitoare la oportunitatea desfășurării sale în mijlocul unei săli de restaurant. Ceea ce ar putea constitui un început de reviriment în activitatea teatrului sibian, aflat, din multe motive de care nu e întru totul răspunzător, într-un prelungit impas.

DAN PREDESCU